

ผลของปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัว ชุมชน ความรู้ และประสบการณ์ ต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่

Effects of Family and Community Network on Attitude towards Aging people in Chiangmai Province

บังอร ศิริสุนทรลักษณ์¹

Bangon Sirisunyaluck¹

บทคัดย่อ

สังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แต่ข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสภาวะสังคมดังกล่าวยังไม่เพียงพอ ทัศนคติมีความสำคัญเนื่องจากสามารถคาดการณ์ถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้สูงอายุได้ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ศึกษาลักษณะเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และศึกษาผลของปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน และความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ที่มีต่อทัศนคติต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสมมุติฐานว่าปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 433 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นภูมิ ทำการรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.36) ส่วนลักษณะปัจจัยตามสมมุติฐานด้านเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.62 และ $\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.62) ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.68 และ $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.86) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเพื่อหาปัจจัยพบว่า มีปัจจัยตามสมมุติฐานด้านความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ จึงเป็นการยอมรับสมมุติฐานบางส่วน

คำสำคัญ: ทัศนคติ ผู้สูงอายุ ความรู้ ประสบการณ์ เครือข่าย

Abstract

Thailand has an aging society, but the information involving the country's preparation for an aging society is lacking. A study of attitude towards aging people and the factors related to it is important because attitude helps define behavior. This research project aimed to study attitude

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ. เชียงใหม่ 50290 โทรศัพท์ที่ทำงาน 053 875201 โทรศัพท์มือถือ 081 7164944

¹ Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiangmai 50290, Thailand. Tel. office 053 875201 Mobile 081 7164944

and its effects on society and on the aged. More specifically, the study investigates the effects of attitude toward the aged from the family and community network perspective, and the effects of knowledge and experiences on the attitude towards the aged. The sample consisted of 433 undergraduate students in Chiang Mai drawn through multi-stage sampling, were asked to answer a questionnaire. Descriptive and multiple regression analyses were utilized. Results showed that students' attitude towards aging people was moderate ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.36). The family and community network were high ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.62 และ $\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.62) while the knowledge and experiences involving aging people were moderate ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.68 และ $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.86). Results indicated that knowledge was the only hypothesized variable that had statistically significant impact on attitude towards aging people. Therefore, the hypothesis was partially accepted.

Keywords: attitude, aging people, knowledge, experience, network

บทนำ

วัยสูงอายุนับเป็นพัฒนาการช่วงสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ คำว่า “ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547) กำหนดว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ส่วนสังคมผู้สูงอายุ นั้น ชมพูนุช พรหมภักดี (2556) สรุปความหมายไว้ว่าหมายถึง สังคมที่มีประชากรวัย 60 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรในสังคมทั้งหมด ตามคำนิยามนี้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 โดยคาดว่าจะใช้เวลาเพียง 20 ปี การใช้เวลาระยะสั้นเพียง 20 ปี ในการเปลี่ยนผ่านจากสังคมผู้สูงอายุสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ทำให้มีเวลาในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่มากนัก ผลที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ วัยแรงงานอาจต้องรับภาระเพิ่มมากขึ้นในการดูแลประชากรสูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรอันเป็นผลมาจากการที่อัตราเกิดได้ลดต่ำลง ในขณะที่ผู้คน

มีอายุยืนยาวขึ้น (National Institute of Health, 2007) ทำให้สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของอัตราประชากรพึ่งพิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ (ชมพูนุช, 2556) การสูงวัยของประชากร ย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐและครอบครัว ในเรื่องสวัสดิการ และสุขภาพอนามัย จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมหาศาล การเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการเตรียมกลุ่มประชากรที่เป็นกำลังสำคัญที่จะต้องอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุนับแต่นี้จนถึง 30 ปีข้างหน้า เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าสู่วัยแรงงานในช่วงที่สังคมไทยเข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ นั่นคือกลุ่มคนที่ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คนกลุ่มนี้เกิดและเติบโตมาในช่วงที่การพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงมีลักษณะโดดเด่นคือการมีโลกส่วนตัวสูง และติดต่อกับสังคมรอบข้างน้อยลง เนื่องจากใช้เวลาส่วนใหญ่มากกับการพูดคุยและค้นหาข้อมูลข่าวสารบนโลก

ออนไลน์ (วรรณพงษ์ และ อาทร, 2557) ทำให้ขาดทักษะเชิงสังคม การเรียนรู้ผู้อื่นอันนำไปสู่ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องจึงไม่ได้รับการพัฒนา

ทัศนคติเป็นระบบของการตัดสินใจเชิงคุณค่าที่ประกอบด้วยอารมณ์ ปัญญา และพฤติกรรมทัศนคติหรือเจตคติเป็น นมโนมติที่ครอบคลุมปรากฏการณ์หลายอย่าง อีกทั้งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม เจตคติมีความสำคัญในตัว เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นแนวทางในการรับรู้โลกรอบตัวของปัจเจก(ลักขณา ศรีวิวัฒน์, 2544) ดังนั้นทัศนคติจึงมีความสำคัญ เนื่องจากทัศนคติเป็นพื้นฐานของการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากทราบทัศนคติของปัจเจกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะสามารถอธิบายหรือคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำต่อสิ่งนั้นได้ (จิระวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิวิวัฒน์, 2538) ดังนั้นการทำความเข้าใจทัศนคติของผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีใหม่มหาวิทยาลัยที่มีต่อผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการคาดการณ์ถึงพฤติกรรมของประชากรกลุ่มดังกล่าวต่อผู้สูงอายุเมื่อต้องอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ อีกทั้งการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจทัศนคติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งจำเป็นในการทำความเข้าใจเงื่อนไขและองค์ประกอบพื้นฐานของทัศนคติ อันจะเป็นแนวทางในการวางแผนการปรับทัศนคติและพฤติกรรมต่อไป

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความเจริญเป็นศูนย์กลางการค้า การเกษตร การลงทุนและการท่องเที่ยวระดับโลก (แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ 4, 2559) ด้วยสภาพความหลากหลายทั้งในแง่วัฒนธรรมและธรรมชาติ การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ผู้คนที่มียศยาศัย รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดผู้คนให้เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก ทั้งผู้ที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่เป็นการถาวร รวมทั้งนักท่องเที่ยว และมีกลุ่มคนจำนวนไม่น้อยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่อาศัยและใช้ชีวิตในวันบั้นปลายหลังเกษียณ จำนวนผู้สูงอายุใน

จังหวัดเชียงใหม่จึงเพิ่มมากขึ้นและมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือทั้งหมด จากสถิติในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 13.49 ของจำนวนประชากร นับเป็นสัดส่วนที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือ และค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ (คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557) ประเด็นการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่นับว่ามีความสำคัญ ประกอบกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับหัวข้อผู้สูงอายุมักให้น้ำหนักกับการเตรียมความพร้อมของบุคคลเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีศักยภาพตลอดจนการเตรียมความพร้อมของครอบครัว สังคมและชุมชนในแง่ระบบสวัสดิการและบริการสังคม ซึ่งการศึกษาถึงศักยภาพและความพร้อมระดับปัจเจกในกลุ่มคนที่กำลังจะเข้าสู่วัยแรงงานซึ่งต้องรับภาระโดยตรงต่อสังคมผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอ การศึกษาทัศนคติของกลุ่มนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ที่เติบโตมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมของเมืองแห่งวัฒนธรรม และประสบการณ์รอบตัวที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าว จึงมีความสำคัญ ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการวางเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยไม่ละเลยที่จะปลูกฝังทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ อันเป็นพื้นฐานในการแสดงพฤติกรรมต่อผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาผลของปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ของ

นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคม ความรู้และประสบการณ์มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

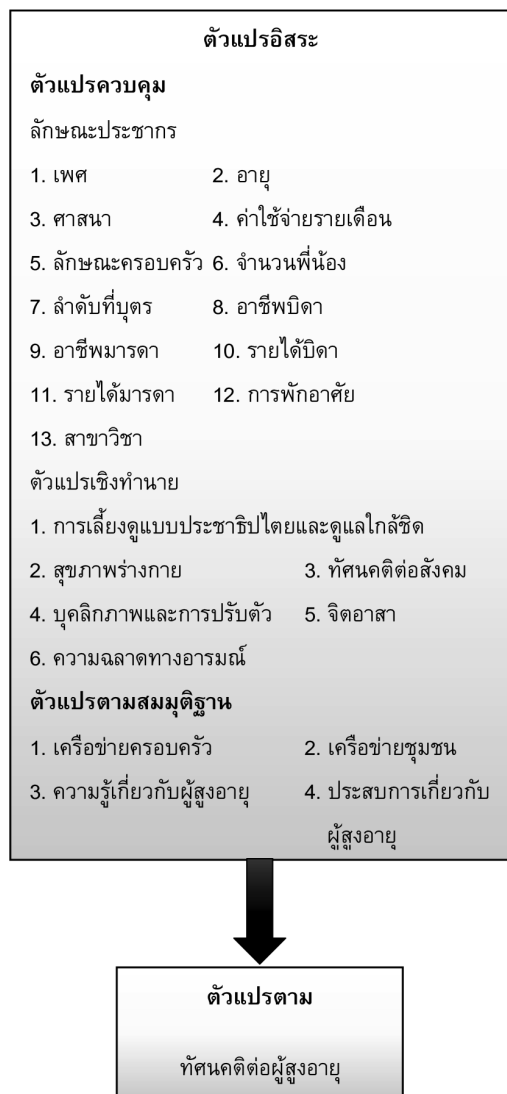
ทัศนคติเป็นมีลักษณะของการประเมินค่า ทำให้บุคคลตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ต่างกันไป ทัศนคติเป็นผลและตัวบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ และบุคคลกับบุคคล (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558)ชาร์ลส์ อาร์ ฟอสเตอร์ (Charles R. Foster : อ้างในรัชนิดา ชำนาญนธ์, 2554) ให้แนวคิดการเกิดทัศนคติว่ามาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ (Experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในบุคคลจากการได้พบเห็นคุ้นเคย ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงกับการได้ยินได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพหรืออ่านเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ แต่ไม่ได้พบเห็น ไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ทางอ้อม และเนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลรับทราบ ดังนั้นบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ระบบค่านิยมและการตัดสินใจตามค่านิยม (Value System and Judgment) เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยม และมาตรฐานเกี่ยวกับการดีและความชอบไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มจึงอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ ดังนั้นการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือมีทัศนคติว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดขึ้นอยู่กับ วัฒนธรรม หรือค่านิยมของกลุ่มที่บุคคลนั้นใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ของบุคคลกับสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว การเลี้ยงดู การเป็นสมาชิกชุมชน และกลุ่มเพื่อน โดยที่เครือข่ายครอบครัวและชุมชนนับเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการพัฒนาทัศนคติ เนื่องจากปัจเจกรับการขัดเกลา จากสังคมให้เป็นสมาชิกที่บูรณาการตนเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยรับวัฒนธรรม หรือวิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนระบบคุณค่าต่าง ๆ รวมทั้งทัศนคติผ่านครอบครัวและสังคมที่ปัจเจกเติบโตมา ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต จากการมีปฏิสัมพันธ์ และการเลียนแบบพฤติกรรม (ลักษณะ สรีวิวัฒน์, 2544) ดังนั้นยิ่งปัจเจกมีเครือข่ายครอบครัวและชุมชนที่กว้างขวางและมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ย่อมรับการถ่ายทอดขัดเกลาทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เข้มข้นมากขึ้น

องค์ความรู้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นเดียวกัน เพราะความรู้เป็นข้อมูลที่ทำให้รายละเอียดและทำให้รู้และเข้าใจสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นพื้นฐานในการพัฒนามุมมองและการตัดสินใจต่อสิ่งต่าง ๆ (จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2538, เต็มศักดิ์ ควณิศ, 2548) จากแนวคิดดังกล่าวนำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีทั้งหมด 7 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 3 แห่ง (ไม่รวมมหาวิทยาลัยของสงฆ์) รวมเป็นจำนวนประชากรนักศึกษาทั้งสิ้น 108,635 คน จากจำนวนประชากรดังกล่าวนำมาคำนวณจำนวนตัวอย่าง เนื่องจากทราบจำนวน

แน่นอนของประชากรทั้งหมด จึงเลือกใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลทั้งหมดจำนวน 433 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยทำการศึกษามหาวิทยาลัยทั้งสังกัดรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 7 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จับฉลากเลือกมหาวิทยาลัย 4 แห่ง จากนั้นทำการแบ่งคณะในแต่ละมหาวิทยาลัยออกเป็นกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ แล้วทำการสุ่มเลือกนักศึกษาในแต่ละสาขาให้ได้จำนวนตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย โดยมีจำนวนนักศึกษาใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัยตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 มหาวิทยาลัยและจำนวนตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัยที่ได้รับการเลือก

มหา วิทยาลัย	ตัว อย่าง สายนัก ศึกษา ทั้งหมด	ตัว อย่าง สายนัก ศึกษา	ตัว อย่าง วิทยาศา สตร์	ตัว อย่าง ทั้งหมด
ราชภัฏเชียงใหม่	15,664	43	44	87
เชียงใหม่	29,124	69	69	138
พายัพ	31,992	67	82	149
ราชมงคลล้านนา	9,070	29	30	59
รวม	85,850	208	225	433

3. ขอบเขตด้านเวลา ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มกราคม ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2559 โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบตามช่วงเวลา โดยทำการเก็บข้อมูลทุกวันในแต่ละสัปดาห์ เก็บข้อมูลทั้งช่วงเช้า กลางวัน และเย็น ตามจุดที่มี

นักศึกษาทำกิจกรรมเป็นจำนวนมากเช่น หอพัก โรงอาหาร และบริเวณตึกเรียน โดยมีจำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัย

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ เครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์ที่มีต่อผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์ที่มีต่อผู้สูงอายุกับทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ

5. ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรต้นทั้งหมด 23 ตัวแปร ในจำนวนนี้เป็นตัวแปรควบคุมจำนวน 19 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ค่าใช้จ่ายรายเดือน ลักษณะครอบครัว จำนวนพี่น้อง ลำดับที่บุตร อาชีพบิดาและมารดา รายได้บิดาและมารดา สาขาวิชา การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและดูแลใกล้ชิด สุขภาพร่างกาย ทัศนคติต่อสังคม บุคลิกภาพและการปรับตัว จิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์ ตัวแปรตามสมมุติฐาน 4 ตัวแปร ได้แก่ เครือข่ายครอบครัว เครือข่ายชุมชน ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนตัวแปรตามคือทัศนคติต่อผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิด และการทบทวนวรรณกรรม เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร (IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อระหว่าง 0.66 – 1 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

(reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคซ์ (Cronbach's Alpha) แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.92 นับว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้ แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรจำนวน 13 ข้อ สร้างเป็นตัวแปรควบคุม 16 ตัวแปร

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามทั้งหมด 92 ข้อ นำมาสร้างเป็นตัวแปรควบคุมเชิงปัจจัย 6 ตัวแปร เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดู 6 ข้อ สุขภาพร่างกาย 5 ข้อ บุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคม 10 ข้อ ทัศนคติทางสังคม 9 ข้อ จิตอาสา 10 ข้อ และความฉลาดทางอารมณ์ 52 ข้อ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบที่แสดงถึงระดับความคิดเห็นและการเกิดเหตุการณ์ตามประเด็นคำถาม 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุด (1) ถึงมากที่สุด (5) ยกเว้นด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือกคือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง และจริงมาก

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามทั้งหมด 46 ข้อ นำมาสร้างเป็นตัวแปรตามกรอบสมมุติฐาน 4 ตัวแปร ได้แก่ เครือข่ายครอบครัว 17 ข้อ เครือข่ายชุมชน 13 ข้อ ความรู้ 5 ข้อ และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 11 ข้อ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบที่แสดงถึงระดับความคิดเห็นและการเกิดเหตุการณ์ตามประเด็นคำถาม 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุด (1) ถึงมากที่สุด (5)

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อผู้สูงอายุทั้งหมด 14 ข้อ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบที่แสดงถึงระดับความคิดเห็นและการเกิดเหตุการณ์ตามประเด็นคำถาม 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุด (1) ถึงมากที่สุด (5) คำตอบที่มี

ระดับสูงหมายถึงการมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในแบบสอบถามด้วยตนเองทีละคน ผู้วิจัยรอรับแบบสอบถามคืนในทันทีที่กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเสร็จ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 15 มกราคม – 30 เมษายน พ.ศ. 2559

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร ทั้งส่วนบุคคล ประเด็นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู สุขภาพ ทัศนคติต่อสังคม บุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคม จิตอาสา ความฉลาดทางอารมณ์ เครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และทัศนคติต่อผู้สูงอายุ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การแปลความหมายระดับความคิดเห็นหรือการเกิดเหตุการณ์ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักความคิดเห็น (Weight mean score) ในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้คือ

น้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	1.00 - 1.80
น้อย	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	1.81 - 2.60
ปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	2.61 - 3.40
มาก	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	3.41 - 4.20
มากที่สุด	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	4.21 - 5.00

สำหรับตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มีการกำหนดค่าคะแนนในแต่ละข้อตามที่กำหนดโดยกรมสุขภาพจิต จากนั้นนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้

น้อย	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	1 - 1.75
ค่อนข้างน้อย	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	1.76 - 2.51
ค่อนข้างมาก	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	2.52 - 3.27
มาก	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง	3.27 - 4

สถิติทดสอบสมมุติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ทำการวิเคราะห์แบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เครือข่ายครอบครัวและชุมชน กับทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ โดยมีค่าความเชื่อมั่น ที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
สายการศึกษา		
สายวิทยาศาสตร์	208	48.00
สายสังคมศาสตร์	225	52.00
เพศ		
ชาย	166	38.30
หญิง	267	61.70
อายุ		
17 ปี	1	0.20
18 ปี	27	6.20
19 ปี	92	21.20
20 ปี	105	24.20
21 ปี	112	25.90
22 ปี	66	15.20
23 ปี	30	6.90
ศาสนา		
พุทธ	395	91.20
คริสต์	27	6.20
อิสลาม	2	0.50
อื่นๆ ไม่มีศาสนา	9	2.10
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	165	38.10
5,001 – 10,000 บาท	205	47.30
10,001 – 15,000 บาท	39	9.00
15,001 – 20,000 บาท	16	3.70
20,001 – 25,000 บาท	4	0.90
มากกว่า 25,001 บาท	4	0.90
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	265	61.20
ครอบครัวขยาย	158	36.50
อื่นๆ	10	2.30

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพี่น้อง		
1 คน	87	20.10
2 คน	258	59.60
3 คน	62	14.30
4 คน	16	3.70
5 คน	5	1.20
มากกว่า 5 คน	5	1.20
บุตรลำดับที่		
ลำดับที่ 1	87	20.10
ลำดับที่ 2	258	59.60
ลำดับที่ 3	62	14.30
ลำดับที่ 4	16	3.70
ลำดับที่ 5	5	1.20
มากกว่า 5 คน	5	1.20
อาชีพหลักของบิดา		
ข้าราชการ	88	20.30
ลูกจ้าง พนักงาน	54	12.50
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	26	6.00
ข้าราชการบำนาญ	12	2.80
เกษตรกร	56	12.90
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	163	37.60
อื่นๆ	34	7.90
อาชีพหลักของมารดา		
ข้าราชการ	73	16.90
ลูกจ้าง พนักงาน	79	18.20
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	2.30
ข้าราชการบำนาญ	7	1.60
เกษตรกร	61	14.10
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	171	39.50
อื่นๆ	30	7.40

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของบิดา		
ไม่มีรายได้	21	4.80
น้อยกว่า 10,000 บาท	56	12.90
10,001 – 20,000 บาท	101	23.30
20,001 – 30,000 บาท	84	19.40
30,001 – 40,000 บาท	47	10.90
40,001 – 50,000 บาท	44	10.20
มากกว่า 50,001 บาท	80	18.50
รายได้ของมารดา		
ไม่มีรายได้	6	1.40
น้อยกว่า 10,000 บาท	101	23.30
10,001 – 20,000 บาท	109	25.20
20,001 – 30,000 บาท	67	15.50
30,001 – 40,000 บาท	46	10.60
40,001 – 50,000 บาท	47	10.90
มากกว่า 50,001 บาท	57	13.20
ชั้นปีการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	133	30.70
ชั้นปีที่ 2	108	24.90
ชั้นปีที่ 3	143	33.00
ชั้นปีที่ 4	49	11.30
ภูมิภาค		
เหนือ	330	76.20
กลาง	64	14.80
ตะวันออกเฉียงเหนือ	12	2.80
ตะวันออก	6	1.40
ตะวันตก	14	3.20
ใต้	7	1.60
ที่พัก		
บ้าน กับครอบครัว ผู้ปกครอง	140	32.30
หอพัก กับพี่ น้อง	40	9.20
หอพัก กับเพื่อน	408	24.90
หอพัก คนเดียว	145	33.50
การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและดูแลใกล้ชิดค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.75$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73		

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาในตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างศึกษาในสายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 17 ถึง 23 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยว มีพี่น้อง 1 ถึง 2 คน โดยส่วน

ใหญ่เป็นบุตรคนที่ 2 บิดาและมารดามีอาชีพค้าขาย และมีธุรกิจของตนเอง รายได้อยู่ในช่วงไม่เกิน 30,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอยู่กับครอบครัว
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3 ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
1. จะเป็นการดีหากผู้สูงอายุได้อยู่ในสถานที่ที่มี แต่คนในวัยเดียวกัน (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	3.05	0.92	ปานกลาง
2. ผู้สูงอายุมักดิ้อร้นยึดมั่นในวิถีทางของตนและเปลี่ยนแปลงยาก (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	3.36	0.87	ปานกลาง
3. โดยทั่วไปเราวางใจได้ว่าผู้สูงอายุสามารถรักษาความสะอาดเรียบร้อยของที่อยู่อาศัย	3.15	0.85	ปานกลาง
4. โดยทั่วไปเราวางใจได้ว่าผู้สูงอายุสามารถรักษาความสะอาดเรียบร้อยของเสื้อผ้า ร่างกาย	3.11	0.81	ปานกลาง
5. เป็นความเชื่อผิด ๆ ที่ว่า ภูมิปัญญามาพร้อมกับอายุที่เพิ่มขึ้น (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.96	0.87	ปานกลาง
6. ผู้สูงอายุมักทำให้คนที่อยู่ด้วยรู้สึกอึดอัด (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.58	0.85	น้อย
7. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นคนที่ง่ายที่จะอยู่ด้วย	3.08	0.82	ปานกลาง
8. ผู้สูงอายุมักนำเบาะหนวดด้วยการพูดแต่เรื่อง ความหลังสมัยหนุ่มสาว (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.49	0.93	น้อย
9. สิ่งที่ผู้สูงอายุสร้างความบันเทิงและทำให้ผู้สูงอายุน่าสนใจคือประสบการณ์ในอดีตของผู้สูงอายุ	3.61	0.85	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
10. การสร้างบรรยากาศให้ชุมชนน่าอยู่ที่ดีที่สุดคือ การที่มี ผู้สูงอายุในชุมชนนั้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.47	1.04	น้อย
11. ผู้สูงอายุโดยทั่วไปส่วนใหญ่ก็จะเหมือน ๆ กัน (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.95	0.80	ปานกลาง
12. ผู้สูงอายุมักชี้แจงเหตุใจ ไม่พอใจ ไม่มีความสุข (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.79	0.89	ปานกลาง
13. ผู้สูงอายุขี้บ่น หรือคอยตำหนิพฤติกรรมของวัยรุ่น (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	3.20	0.82	ปานกลาง
14. ผู้สูงอายุมักเรียกร้องความรักและการดูแลเอาใจใส่มากเกินไป (กลับค่าก่อนหาค่าเฉลี่ยรวม)	2.85	0.92	ปานกลาง
ทัศนคติต่อผู้สูงอายุโดยรวม	3.15	0.36	ปานกลาง

ผลในตารางที่ 3 สรุปได้ว่านักศึกษามีทัศนคติต่อผู้สูงอายุโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษามองเห็นด้วยมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ สิ่งที่ผู้สูงอายุสร้างความบันเทิงและทำให้ผู้สูงอายุน่าสนใจคือ ประสิทธิภาพในอดีตของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในความคิดของนักศึกษาก็มีคือยืนยันมั่นในวิถีทางของตนและเปลี่ยนแปลงยาก ข้อที่นักศึกษามีความเห็นในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ การ

สร้างบรรยากาศให้ชุมชนน่าอยู่ที่ดีที่สุดคือการที่มีผู้สูงอายุในชุมชนนั้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และผู้สูงอายุมักนำเบื้อหน้าด้วยการพูดแต่เรื่อง ความหลังสมัยหนุ่มสาว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4 ตัวแปรด้านปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อผู้สูงอายุ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
ตัวแปรควบคุม			
การเลี้ยงดู	4.33	0.88	มากที่สุด
บุคลิกภาพและการปรับตัว	3.84	0.55	มาก
ทัศนคติต่อสังคม	2.98	0.60	ปานกลาง
จิตอาสา	3.59	0.58	มาก
ความฉลาดทางอารมณ์	2.92	0.31	ค่อนข้างมาก
ตัวแปรตามสมมุติฐาน			
เครือข่ายครอบครัว	3.53	0.62	มาก
เครือข่ายชุมชน	3.48	0.65	มาก
ความรู้	3.14	0.68	ปานกลาง
ประสบการณ์	3.20	0.86	ปานกลาง

ตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดตัวแปรปัจจัยพยากรณ์ทั้งตัวแปรควบคุมและตัวแปรตามสมมุติฐานดังนี้ **ปัจจัยที่เป็นตัวแปรควบคุม** ตัวแปรปัจจัยที่เป็นตัวแปรควบคุมในตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและดูแลใกล้ชิดในระดับมากที่สุด นักศึกษามีบุคลิกภาพและการปรับตัวในการเข้าสังคมในระดับมาก ส่วนทัศนคติที่มีต่อสังคมนั้นนักศึกษามีในระดับปานกลาง นักศึกษาที่มีความเป็นจิตอาสา มีน้ำใจและพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมในระดับมาก และมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. ปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ตัวแปรตามสมมุติฐาน) ผลในตารางที่ 4

แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายชุมชนซึ่งเป็นมิติด้านด้านจำนวนเครือข่ายช่องทางและความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความรู้และประสบการณ์พบว่านักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีประสบการณ์ในการอยู่และทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาผลของปัจจัยด้านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression) เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานว่าเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีผลต่อทัศนคติของนักศึกษา

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ตัวแปรพยากรณ์ (predictors)	b	S.E.	Beta	t	Sig
ตัวแปรควบคุม					
ลักษณะประชากร					
เพศชาย ^a	.027	.039	.033	.691	.490
ศาสนาพุทธ ^b	-.074	.068	-.052	-1.089	.277
อายุ	.005	.015	.016	.321	.748
ค่าใช้จ่ายรายเดือน	-.007	.022	-.016	-.312	.755
ครอบครัวเดี่ยว ^c	.028	.041	.034	.679	.497
จำนวนพี่น้อง	-.031	.027	-.069	-1.163	.246
ลำดับที่บุตร	.012	.029	.025	.417	.677
อาชีพบิดา ^d					
ทำงานประจำ	.094	.062	.116	1.504	.133
เป็นเจ้าของธุรกิจ	-.008	.066	-.010	-.126	.899
อาชีพมารดา ^d					
ทำงานประจำ	.033	.060	.014	.542	.588
เป็นเจ้าของธุรกิจ	.117	.064	.143	1.827	.068
รายได้บิดา	-.015	.014	-.068	-1.040	.299
รายได้มารดา	-.017	.015	-.073	-1.102	.271
การอยู่อาศัย ^e					
อยู่บ้านกับครอบครัว	-.040	.049	-.047	-.811	.418
อยู่หอพักกับญาติ/เพื่อน	.048	.048	.058	1.014	.311
สาขาสังคมศาสตร์	-.012	.039	-.015	-.300	.765
ปัจจัยที่เป็นตัวแปรควบคุม					
การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและดูแลใกล้ชิด	.003	.034	.006	.092	.927
สุขภาพร่างกาย	-.022	.028	-.039	-.794	.427
บุคลิกภาพการปรับตัว	-.087	.045	-.122	-1.922	.055
ทัศนคติต่อสังคม	.048	.033	.072	1.455	.147
จิตอาสา	-.017	.043	-.024	-.381	.703
ความฉลาดทางอารมณ์	.501	.071	.039	7.009	.000
ตัวแปรตามสมมุติฐาน					
ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ	-.067	.030	-.115	-2.264	.024
ประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ	.015	.026	.032	.558	.577
เครือข่ายครอบครัว	.012	.046	.019	.258	.796
เครือข่ายชุมชน	-.017	.035	-.028	-.489	.625
ค่าคงที่	2.440	.404	-	6.033	.000

R² = 0.17, F = 3.293, Sig of F = 0.000

*p < .05. **p < .01. ***p < .001 (two tails sig),

a. หญิง, b. ศาสนาอื่น ๆ, c. ครอบครัวขยาย, d. เกษตรและอื่น ๆ, e. อยู่คนเดียว, f. สาขาวิทยาศาสตร์ เป็นกลุ่มอ้างอิง

ผลในตารางที่ 5 พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด ได้แก่ลักษณะประชากร การเลี้ยงดู สุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพการปรับตัว ทักษะคิดต่อสังคม จิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์ และตัวแปรตาม สมมุติฐานคือเครือข่ายครอบครัวและชุมชน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ร่วมกันอธิบาย การผันแปรของความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคม ผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร่วมกัน อธิบายได้ร้อยละ 17.40 ($R^2 = 0.174$) ขณะที่ค่า F ของสมการเท่ากับ 3.293 และ Sig of F = 0.000 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตัวแปรต้น แต่ละตัวแปรพบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และความฉลาดทางอารมณ์ โดยสามารถอธิบายเชิงการทำนายได้ดังนี้ เมื่อควบคุม ตัวแปรอื่นในสมการทั้งหมดแล้วพบว่า การเพิ่มขึ้น ของระดับความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 1 ระดับ มีผล ทำให้ระดับทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุลดลง 0.115 ขณะที่หากระดับความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น 1 ระดับ มีผลทำให้ระดับทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 0.039 โดยมีสมการที่ได้จากค่าปกติและค่า มาตรฐานดังนี้

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ = $2.440 + 0.501$ ความฉลาดทางอารมณ์ $- 0.067$ ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ = 0.039 ความฉลาดทางอารมณ์ $- 0.115$ ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (2556) ที่พบว่าวัยรุ่นมีทัศนคติที่ไม่ดีนักกับผู้สูงอายุ และเป็นประเด็นที่น่าห่วงใย เป็นอย่างยิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและ

พัฒนา นักศึกษามีเครือข่ายครอบครัวและชุมชนในระดับมาก และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ ถอดถอยพหุปรากฏว่า มีตัวแปรด้านความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม และมีตัวแปรตาม สมมุติฐานเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นในจำนวน 4 ตัวแปร คือความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ที่มีผลต่อ ทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยจึงเน้นย้ำความสำคัญของข้อมูล องค์ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อการประกอบสร้าง ความหมายและระบบคุณค่าเกี่ยวกับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าความรู้เป็นปัจจัยที่มีผล ทางลบต่อทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ กล่าวคือหาก นักศึกษามีระดับความรู้เพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ ทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุลดลง .067 ระดับแสดงให้เห็นว่า ยิ่งนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้นเท่าใด ความรู้ก็ไม่ได้ช่วยสร้าง ความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ แต่กลับสร้างทัศนคติ ต่อผู้สูงอายุไปในทางลบ ผลการศึกษานี้อธิบายได้ ว่า ระบบการศึกษา ตลอดจนจนข้อมูล องค์ความรู้ เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้สร้างภาพเชิงลบให้กับผู้สูงอายุ ดังที่สุชาติ (2553) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเทศไทยว่า ส่วนหนึ่งทำให้เกิดภาพแทนของผู้สูงอายุที่มีลักษณะตายตัว ทำให้เกิดภาพเหมารวมว่าการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นภาวะ แห่งความเสื่อมโทรมและพยาธิสภาพ ไม่พึงปรารถนา นำไปสู่ทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เกิดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของอายุ สังคมจึงมีทัศนคติต่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและการเป็นผู้สูงอายุว่าเป็น ภาวะที่สังคม ครอบครัว และลูกหลาน ต้องดูแล ทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุเหล่านี้ควรได้รับการถอด รื้อและควรมีการประกอบสร้างภาพแทนที่ถูกต้อง เพื่อทัศนคติที่เหมาะสม อันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วม ในสังคมผู้สูงอายุอย่างเข้าใจและเกื้อกูลกัน และลด ความรู้สึกของการเป็นภาระพึ่งพา ดังนั้นการสร้าง และการเผยแพร่องค์ความรู้ควรได้รับการศึกษาถึง

เนื้อหาและแนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในความสูงวัยที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่ความเต็มใจและความพร้อมในการอยู่ร่วมสังคมผู้สูงอายุ ส่วนความฉลาดทางอารมณ์เป็นบุคลิกภาพและการแสดงออกทางอารมณ์ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับตัว การควบคุมอารมณ์ การมองโลกอย่างเข้าใจ การยอมรับผู้อื่น อันจะช่วยหนุนเสริมให้เกิดการประมวลผลประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำมาใช้รับมือและปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับข้อค้นพบของภัทรา (2554) ที่ค้นพบความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์กับความพึงพอใจในการทำงาน ในงานวิจัยที่นำไปสู่ข้อสรุปว่าความฉลาดทางอารมณ์ทำให้เข้าใจผู้อื่น ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และมีความสุขกับการอยู่ร่วมในสังคมสูงวัย (2557) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ปัจจัยเกื้อหนุนภายในตัวปัจเจกด้านจิตใจและสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่ความคิด มุมมอง และทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการกระทำสู่ความสำเร็จ ในส่วนของปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนและครอบครัวไม่พบว่า มีผลต่อทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามสมมุติฐานนั้น อธิบายได้ว่า เนื่องจากปัจจุบันเครือข่ายครอบครัวและชุมชนแม้มีจำนวนและขอบข่ายที่กว้างขวาง การติดต่อสัมพันธ์กันที่ดูเหมือนใกล้ชิดและแนบแน่นก็จริง แต่ความลึกซึ้ง ความผูกพัน และการเปิดรับอิทธิพลซึ่งกันและกันเป็นไปอย่างผิวเผิน ทำให้มีผลต่อการขัดเกลาและถ่ายทอดวัฒนธรรมรวมทั้งทัศนคติและค่านิยมของกลุ่มและสังคมที่เหมาะสมเป็นไปได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ศิริสัญญาลักษณ์ (2558) ที่พบในผลการศึกษาวิจัยส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพว่า สังคมเกษตรมีการเปลี่ยนแปลง แม้อันในชุมชนเกษตรมีการติดต่อ ไปมาหาสู่ พบปะพูดคุยและยังร่วมกิจกรรมของชุมชนกันอยู่ แต่ส่วนใหญ่เป็นไปตามเหตุผลด้านผลประโยชน์และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ทำให้ความผูกพันทางอารมณ์ ความเกรงใจ มีน้อยลง

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้และระดับความพร้อมทางอารมณ์เป็นปัจจัยเกื้อหนุนภายในตัวปัจเจกที่สำคัญที่นำไปสู่การมองโลก การให้ความหมายและการตีความ ซึ่งจะตกผลึกเป็นทัศนคติที่เป็นระบบการตัดสินใจคุณค่าอันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม ดังนั้นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย ที่จะไม่ทำให้เกิดความรู้สึก ทัศนคติและการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อกันของผู้ที่อยู่ร่วมสังคมระหว่างกลุ่มผู้อยู่ในวัยแรงงานและผู้สูงอายุ จึงควรประกอบสร้างชุดของข้อมูลที่จะนำไปสู่ภาพแทนผู้สูงอายุที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อพัฒนาความเข้าใจในความหลากหลายของลักษณะและความต้องการ ตลอดจนคุณค่าของผู้สูงอายุ ไม่ใช่ภาพเหมารวมที่ตายตัวและเป็นไปในเชิงลบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่าทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ภาครัฐ สถาบันการศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาทัศนคติความฉลาดทางอารมณ์และสำนึกกับรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านระบบครอบครัว การศึกษาและชุมชน อีกทั้งควรมีงานวิจัยต่อยอดในประเด็นการเตรียมความพร้อมในประชาชนทุกกลุ่มอายุ และการศึกษาดูงานเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ควรมีการแสวงหาข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ชุดใหม่ ๆ ที่ครอบคลุมความหลากหลายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และควรบรรจุข้อมูลที่ทันสมัยเหล่านี้ไว้ในเนื้อหาการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา และควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลเหล่านี้ให้สาธารณะชนรับทราบ เพื่อการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้ข้อมูลในภาพรวม เพื่อความเข้าใจเชิงลึกถึงการประกอบสร้างทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุว่ามีกลไก กระบวนการอย่างไร จึงควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อได้รายละเอียดของข้อมูลที่จะทำให้เข้าใจบริบทและเงื่อนไขของที่มาของทัศนคติมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษากลุ่มประชากรอื่นที่แตกต่างออกไป เช่นศึกษาประชากรกลุ่มอายุอื่น ศึกษา กลุ่มประชากรตามลักษณะอาชีพ และกลุ่มประชากรในพื้นที่อื่น ๆ

3. ควรทำการศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในมิติอื่น ๆ ทั้งในระดับสังคมและชุมชน เช่นการเตรียมการด้านสวัสดิการ ทั้งเชิงเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และการอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี รวมทั้งระดับปัจเจกโดยเฉพาะทักษะในการอยู่ร่วมและดูแลผู้สูงอายุ และการเตรียมตัวเพื่อการเป็น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: เจ. เอส. การพิมพ์.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2556). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: เอสเอส พลัส มีเดีย. คณะทันตแพทยศาสตร์. (2557). *โครงการระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริการสุขภาพผู้สูงอายุสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ* กิจกรรมพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริการสุขภาพผู้สูงอายุสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ. รายงานฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. (2538). *ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม: การวัดทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ชมพูนุช พรหมภักดี. (2556ป. “การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย”. *สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*. 3(16): 1-19.
- เดิมศักดิ์ คทาวณิช. (2548). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- บังอร ศิริสัญญาลักษณ์. (2558). “รูปแบบการทำการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม”. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต* 3 (3): 319-330.
- แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ 4 ปี. (2559). [เอกสารออนไลน์] แหล่งข้อมูล http://www.chiangmai.go.th/strategy/str2/plan_full.pdf. (7 ธันวาคม 2559)
- พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2558). *ต่างวัยต่างทัศนะ ต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย*. วารสารความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัทรา ลอยใหม่. (2554). *ความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการทำงาน*. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. 75 หน้า
- รัชนิดา ชานานุมนต์. (2554). *ประสิทธิผลของรายการทุ่งแสงตะวันในด้านความรู้และทัศนคติต่อรายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็ก*. ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณพงษ์ เตரியมโพธิ์ และอาทร นกแก้ว. (2557). *เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนการสอนสำหรับนักศึกษา Generation Z รุ่น 1 สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล*. (online). แหล่งข้อมูล: <http://maehongson.nfe.go.th/curriculum/KY/k23.pdf> (3 กันยายน 2558).
- สุวจี แดงอ่อน. (2557). “แนวทางการพัฒนาชุมชนต้นตาลเพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต* 2 (1) : 23-35.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2553). “บทบรรณาธิการ”. หน้า 1-14. ใน สุชาดา ทวีสิทธิ์ และ สวริย์ บุญยमानนท์ (บก.) *ประชากรและสังคม*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. 3rded. Harper and Row, New York.
- National Institute of Health. (2007). *Why Population Aging Matters: A Global Perspective*. (Online) Available: <http://www.cdc.gov/nchs/data/lifetables/life1890-1910.pdf> (March 15, 2016).